

Tauš, Miloš

Úloha marxisticko-leninské strany při vytváření revolučního svazku dělníků a rolníků

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. G, Řada sociálněvědná. 1983, vol. 32, iss. G27, pp. [109]-120

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/111232>

Access Date: 24. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

MILOŠ TAUŠ

ÚLOHA MARXISTICKO-LENINSKÉ STRANY PŘI VYTVÁŘENÍ REVOLUČNÍHO SVAZKU DĚLNÍKŮ A ROLNÍKŮ

Svazek dělníků a rolníků, jádro bojového společenství lidových mas vedených dělnickou třídou, je zákonitým společenským jevem vznikajícím na určitém stupni vývoje třídního boje za kapitalismu, je nástrojem osvobozeneckého hnutí proletariátu. To potvrzuje dosavadní společenskohistorická praxe mezinárodního revolučního dělnického a komunistického hnutí, i dějinné zkušenosti naší strany, Komunistické strany Československa.

Skutečnost je však taková, že sociálně ekonomické postavení dělnické třídy a rolnictva za kapitalismu a z něho vyplývající společenství zájmů vytváří pouze předpoklady pro vznik dělnicko-rolnického svazku. Uvedené sice živelně sblízuje proletariát a vykořisťované masy rolnictva, ale nemůže vést automaticky ke vzniku svazku, k přeměně rolnictva ze zálohy buržoazie v zálohu proletariátu, v jeho spojence.

Svazek dělníků a rolníků nemůže vzniknout a tím spíše se upevňovat samočinně, ale pouze za předpokladu, že si příslušníci společenských tříd, vrstev a skupin, živelně tíhnoucí k tomuto bojovému společenství, uvědomí v dostatečné míře poslání svazku, jeho nutnost jako nástroje třídního boje, nezbytného k vyřešení konkrétních úkolů třídního boje v určité etapě osvobozeneckého hnutí proletariátu; za předpokladu, že proletariát dosáhl takového stupně své politické zralosti, kdy je schopen plnit úlohu hegemonu a kdy uvedené společenské třídy, vrstvy a skupiny jsou ochotny jeho hegemonii uznat, přijmout jeho vedení, zapojit se do společného sociálně politického zápasu za lepší budoucnost všech pracujících.

To však je možné jenom v důsledku mobilizující, organizačnické a uvědomovací činnosti revoluční proletářské strany, již je cizí jakákoli sektářská praxe, strany vyzbrojené znalostí společenských zákonitostí, marxistickým učením, strany schopné využívat poznanych společenských zákonitostí k seskupení pokrokových sil způsobily revolučně přetvořit stávající společenskou skutečnost.

Svazek dělníků a rolníků — toto bojové společenství pracujících mas města a venkova, průmyslu a zemědělství, námezdně pracujících a pozemkových vlastníků — zaměřený k boji proti vykořisťování, vzniká za určitých historických podmínek, na určitém stupni vývoje třídního boje za

kapitalismu, jako produkt tohoto boje, jako výraz rozvinutého třídního boje proletariátu bojujícího na poli ekonomickém, politickém i ideologickém, vzniká na základě uvědomělé činnosti marxistické strany.

Svazek dělníků a rolníků je tedy zákonitým produktem společenského vývoje, je výsledkem činnosti subjektivního činitele, marxistické strany.

Proces vzniku a upevňování svazku, jeho dalšího rozvoje, má tedy dvě stránky: objektivní a subjektivní. Jmenované dvě stránky jednoho a téhož procesu se navzájem podmiňují, tvoří dialektickou jednotu. Jen za předpokladu této jednoty, existence jak prvé, tak i druhé stránky, může vzniknout daný svazek jako reálná síla k prosazování společenského pokroku. O tom svědčí historické zkušenosti mezinárodního revolučního dělnického a komunistického hnutí.

Pařížská komuna 1871 byla poražena mimo jiné zejména proto, že jí chybělo vedení důsledně revoluční proletářskou stranou. Vedení Komuny nebylo jednotné. Působily v něm dvě skupiny sil — blangistická většina a proudhonovská menšina — obě nemarxistické. Dále proto, že vystoupení pařížského proletariátu nebylo podpořeno revolučním vystoupením rolnictva. Komunardi nepochopili plně nutnost dělnicko-rolnického svazku pro vítěznou proletářskou revoluci, pro upevnění diktatury proletariátu.

Rovněž jednou z hlavních příčin porážky první ruské buržoazně demokratické revoluce 1905—1907 byla nejednotnost vedoucí síly revoluce — dělnické třídy. Proletářská strana byla rozštěpena na dvě skupiny, frakce — bolševiky a menševiky — z nichž jen bolševici zastávali důsledně revoluční, marxistické stanovisko, zatímco menševici mátlí dělnictvo a svou chybnou taktikou brzdili revoluční hnutí.

To se muselo promítnout i do vzájemného vztahu dělníků a rolníků, neboť jednota dělnické třídy, její strany, je jednou ze základních podmínek úspěšného rozvíjení a upevňování svazku dělníků a rolníků. V důsledku toho neexistoval ještě pevný svazek dělnické třídy a rolnictva v společném boji proti carismu. I když pracující rolnictvo přes všechno své kolísání vystoupilo na straně dělnické třídy, přece jen šlo o spojení, jež se teprve utvářelo, trpělo nedostatkem uvědomělosti a živelností.

Také zkušenosti Maďarské republiky rad z roku 1919 jasně ukazují, že všude tam, kde revolučnímu vystoupení vykořisťovaných pracujících mas nepředcházela patřičná organizátorská a výchovná činnost revolučního proletářské strany, zaměřená na vytvoření pevného svazku dělníků a rolníků, kde nebyla věnována náležitá pozornost otázce spojenců proletariátu, všude tam skončila revoluční vystoupení vykořisťovaných mas neúspěchem.

Když V. I. Lenin shrnoval zkušenosti z krátkého trvání Maďarské republiky rad, zdůraznil dvě základní vnitřní příčiny jejího pádu: sjednocení maďarských komunistů s reformisty (splynutí mladé komunistické strany se sociálně demokratickou stranou, jež nebyla zbavena oportunistických, zrádcovských živlů) a nepochopení významu svazku dělníků a rolníků jako nezbytné podmínky nejen pro svržení panství vykořisťovatelů, ale i k upevnění a udržení moci pracujících mas vedených dělnickou třídou, k vybudování nového společenského řádu.

Poukazuje na nesprávné řešení agrární otázky Maďarskou republikou rad, prohlásil V. I. Lenin na II. kongresu Komunistické internacionály:

„V Maďarsku jsou velká latifundia, na rozsáhlých pozemcích se tam hospodáří polofeudálním způsobem. Vždycky se najdou a musí najít takové části velkostatků, z nichž je možno dát něco drobným rolníkům — ne snad do vlastnictví, ale do pachtu, aby i nejmenší rolník dostal něco z konfiskovaného statku. Jinak drobný rolník ani nepostřehne rozdíl mezi tím, co bylo dříve, a diktaturou sovětů. Proletářská moc se neudrží, nebude-li provádět takovou politiku.“¹

V. I. Lenin kritizoval tehdy nesprávný postoj maďarských komunistů k rolnické otázce, kteří místo aby rozdělením vyvlastněných velkostatků mezi chudé rolnictvo ukojili jejich hlad po půdě a tak je získali pevně na svou stranu, provedli zestátnění velkostatků a tím si rolnictvo odradili. Rolnictvo, jež nedostalo půdu od diktatury proletariátu, zaujalo k ní lhostejné nebo nepřátelské stanovisko. Dělnická třída ztratila svoji oporu na vesnici, své spojence, zůstala osamocena a byla poražena.

Správnost hodnocení V. I. Lenina potvrdil přední revolucionář maďarského proletariátu Béla Kun, který poukázal při příležitosti 10. výročí vzniku Maďarské republiky rad na dvě hlavní chyby, kterých se dopustila:

„Sama komunistická strana — přestože někteří její vedoucí činitelé měli zkušenosti získané v ruské revoluci — nedovedla správně zhodnotit úlohu strany v revoluci tehdy, když došlo k uchopení moci. K tomu ještě přistupovalo, že za čtyři měsíce činnosti mohla sotva komunistická strana i jen nadhodit, natož pak teoreticky a politicky vyřešit jednu ze základních otázek proletářské revoluce v Maďarsku, otázku rolnickou. Z těchto dvou okolností pramení dvě základní chyby revoluce: sjednocení se sociálně demokratickou stranou a doktrinářský, nebolševický přístup k rolnické otázce, který připravil proletářskou revoluci a její vedoucí třídu, proletariát, o nejdůležitější zálohu revoluce, o rolnictvo. Tyto dvě chyby byly osudné.“²

Přibližně v tutéž dobu jako v Maďarsku byla i v našich zemích promarněna příležitost k vytvoření pevného spojení dělnické třídy a rolnictva. Po rozbití Rakousko-Uherska, v letech 1918 až 1920, v období, kdy se bojovalo o charakter naší první republiky, vznikla objektivně příznivá situace pro vytvoření dělnicko-rolnického svazku.

Situace tehdy vyžadovala, aby se dělnická třída postavila do čela boje rolníků a pomohla probojovávat jejich spravedlivé požadavky, zejména požadavek konfiskace velkostatkářské půdy a jejího rozdělení mezi pracující masy vesnice.

Chyběl tu však subjektivní činitel, důsledně revoluční strana dělnické třídy, s marxistickým programem v agrární otázce. Tehdejší vedení československé sociální demokracie odmítlo požadavek rolníků na provedení parcelace velkostatkářské půdy.

XII. sjezd československé sociální demokracie, který se sešel v prosinci 1918, sice vytyčil heslo vyvlastnění velkostatkářů, vyvlastněná půda však neměla být podle usnesení rozparcelována a dána do individuálního vlastnictví bezzemků a drobných rolníků, jak se toho domáhaly rolnické masy, ale měla přijít do vlastnictví státu.

¹ Lenin, V. I.: Spisy, sv. 31, str. 245—246.

² Béla Kun: O Maďarské republice rad, SNPL 1962, str. 32—33.

Toho využila buržoazie, v jejímž třídním zájmu bylo zamezit za každou cenu spojení boje dělnické třídy s pracujícím rolnictvem, neboť znamenalo vážné ohrožení její moci. Naoko, demagogickými sliby o provedení parcelace velkostatkářské půdy a jejím rozdělení, předání do individuálního vlastnictví, se postavila do čela rolnického hnutí a za jeho přispění prosadila buržoazní pozemkovou reformu.

Rolníci, kteří nenašli pro své požadavky pochopení u dělnické třídy vedené sociální demokracií, zůstali pod vlivem buržoazie, agrární strany.

Oportunistická politika sociální demokracie tak způsobila, že dělnická třída zůstala izolována od svého přirozeného spojence a že před nově se formující komunistickou stranou vyvstal, mimo jiné důležité úkoly, i úkol boje za vymanění pracujícího rolnictva z vlivu buržoazie, za vytvoření dělnicko-rolnického svazku.

První stranou, která dovedla zajistit dělnické třídě podporu rolnictva, vytvořit pevný svazek dělníků a rolníků, byla Komunistická strana Ruska (b). Způsob, jímž prosazovala — za přímého vedení V. I. Lenina — správnou linii v rolnické otázce, je příkladem revoluční taktiky, plného respektování stupně politické zralosti svého spojence, příkladem uplatňování jedné z nejdůležitějších zásad taktického vedení marxistické strany, a to přesvědčování mas o správnosti politiky strany na základě jejich vlastních zkušeností.

O tom svědčí například podepsání eserského zákona o socializaci půdy bolševiky, i když byli proti němu. V projevu k delegátům výborů vesnické chudiny moskevské oblasti v listopadu 1918 V. I. Lenin zdůvodnil tento postoj bolševiků takto:

„My, bolševici, jsme byli proti zákonu o socializaci půdy. Ale přesto jsme jej podepsali, protože jsme nechtěli jednat proti vůli většiny rolnictva. Vůle většiny rolnictva byla pro nás vždy zákonem a postupovat proti této vůli znamená zrazovat revoluci... My jsme dobře věděli, že rolníci jsou přímo srostlí s půdou: rolníci se bojí novot, úporně lpí na starém. My jsme věděli, že rolníci uvěří v prospěšnost toho či onoho opatření teprve tehdy, až vlastním rozumem pochopí a uvědomí si tento úspěch. A proto jsme podporovali rozdělení půdy, třebaže jsme si byli vědomi, že to není východisko.“³

Rozhodující význam pro zformování, rozvoj a revoluční působnost dělnicko-rolnického svazku má, jak ukazují historické zkušenosti, správná politika marxisticko-leninské strany, vycházející z vědeckého učení o třídách a třídním boji.

Marxistické učení o třídách a třídním boji dává vědecký základ revoluční činnosti marxistické strany. Umožňuje jí zhodnotit objektivní stav dané společnosti, určit postavení a úlohu jednotlivých sociálních skupin, tříd, vrstev, jejich význam ve společenském dění, určit jejich objektivní vývojové tendence, a na základě toho stanovit odpovídající správnou strategii a taktiku.

Marxistický rozbor třídní struktury společnosti, poměru sil mezi různými třídami, vrstvami, analýza jejich vzájemných vztahů ve všech oblastech společenského života, má neobyčejný význam pro politiku spojení děl-

³ Lenin, V. I.: Spisy 28, SNPL 1954, str. 175—176.

nické třídy s ostatními třídami a vrstvami, pro politiku dělnicko-rolnického svazku, pro vypracování agrárního programu odpovídajícího rozdílným, konkrétním, historickým podmínkám jednotlivých zemí.

Má mimořádný význam nejen pro osvobozenecký boj pracujících mas v čele s dělnickou třídou ve vyspělých kapitalistických zemích, i zemích méně vyspělých, ale i pro národně osvobozenecké hnutí probíhající v málo vyvinutých zemích.

Marxistické učení o třídách a třídním boji umožnilo odhalit historickou roli dělnické třídy, ukázat, že proletariát je nejvlastnějším produktem kapitalismu, jedinou důsledně revoluční třídou kapitalistické společnosti.

„Jeho cíl a jeho dějinný čin je jasně, neodvolatelně předznamenán v jeho vlastní životní situaci i v celé organizaci dnešní buržoazní společnosti,“ napsali K. Marx a B. Engels.⁴

Síla proletariátu, jeho revoluční schopnosti však nejsou určovány pouze jeho objektivním společenským postavením, výše uvedeným. Jeho síla a revolučnost závisí na více činitelích, kam patří nejen jeho početnost, úloha v národním hospodářství země, ale i schopnost vytvářet spojení, svazky s ostatními společenskými složkami, jeho organizovanost a uvědomělost.

K objektivním předpokladům, umožňujícím formování proletariátu jako důsledně revoluční třídy, přistupují předpoklady subjektivní: socialistická uvědomělost, organizovanost, semknutost kolem vlastní politické strany.

Bez vlastní politické strany, vyzbrojené revoluční teorií, nemůže dělnická třída splnit své historické poslání, zvítězit nad třídními nepřáteli, nemůže splnit svoji třídní povinnost vůči ostatním neproletářským pracujícím masám.

Strana ztvárňuje proletariát politicky ve třídu, činí jej schopným vést politický boj. Právě prostřednictvím strany si proletariát uvědomuje své historické poslání, stává se způsobilým pro uvědomělou revoluční činnost.

Nemenší význam má revoluční proletářská strana jako subjektivní činitel i při vytváření bojového společenství proletariátu s ostatními společenskými složkami, s neproletářskými vrstvami pracujících, při vytváření svazku dělníků a rolníků jako jádra toho společenství.

Strana přeměňuje objektivní možnost svazku dělnické třídy a rolnictva v realitu svazku svou politickoorganizátorskou prací. Jedině za vedení revoluční marxistické strany nabývá proletariát způsobilosti vytvářet široké spojenecké svazky, seskupovat kolem sebe neproletářské pracující masy měst a venkova, vést je do boje proti vykořisťovatelům. Z počátku za demokratické požadavky, později za požadavky socialistické.

Jedině pod vedením revoluční marxistické strany nabývá proletariát schopnost sehrát úlohu hegemonu všech zainteresovaných společenských složek v boji proti všem formám třídního útlačku.

„Jakožto jediná důsledně revoluční třída dnešní společnosti musí být proletariát vůdcem, hegemonem v boji veškerého lidu za úplný demokratický převrat, v boji všech pracujících a vykořisťovaných proti utiskovatelům a vykořisťovatelům. Proletariát je revoluční jen potud, pokud si tuto myšlenku hegemonie uvědomuje a pokud ji uvádí v život. Proletář,

⁴ Marx, K.—Engels, B.: Spisy 2, SNPL 1957, str. 51.

který si uvědomuje tento úkol, je otrok, který povstal proti otroctví. Proletář, který si myšlenku hegemonie své třídy neuvědomuje nebo se jí zřiká, je otrok, který nechápe své postavení otroka; v nejlepším případě je to otrok, který bojuje za zlepšení svého otrockého postavení, nikoli však za svržení otroctví.⁵

Uváděný citát z Leninovy stati „Reformismus v ruské sociální demokracii“, napsané v roce 1911, ukazuje, že základním kritériem politické zralosti proletariátu je jeho schopnost být hegemonem revoluce, že bez spojenectví proletariátu s ostatními neproletářskými masami pracujících, bez vytvoření co nejširšího bojového spojenectví za vedení proletariátu, který pochopil, že se nelze uzavírat do úzkého třídního rámce, ale že je nutné vést boj na co nejširším politickém kolbišti za aktivní účasti lidových mas, nelze zvítězit definitivně nad vykořisťovateli, není možné odstranit společenský pořádek, který reprezentují.

Tezi o tom, že osvobození dělnické třídy může být jen dílem dělnické třídy samé, nelze tedy chápat tak, že proletariát je schopen sám, bez pomoci a podpory ze strany jiných společenských skupin, bez spojenců, svrhnout politické panství vykořisťovatelů a vybudovat novou společnost.

Proletariát může splnit své historické poslání hrobaře kapitalismu a tvůrce beztřídní společnosti jediné tehdy, soustředí-li pod svým vedením neproletářské pracující vrstvy společnosti, zejména pracující rolnictvo, jen v revolučním svazku s nimi.

Proletariát vedoucí boj za své třídní osvobození musí vystupovat nejen se svými vlastními třídními požadavky, ale i s požadavky všech ostatních opozičních společenských složek, které bezprostředně sice neuspokojují jeho třídní zájmy, ale odpovídají dané etapě osvobozenického hnutí. Musí vyjadřovat požadavky ostatních pracujících a vykořisťovaných mas. Vždyť jeho vlastní zájmy, obražející se ve vytyčovaných požadavcích, jsou ve své podstatě shodné s životními zájmy všech ostatních pracujících, organicky se kloubí s těmito zájmy, i když s nimi nesplývají.

Vždyť boj proletariátu za své vlastní třídní osvobození by nemohl být úspěšný, kdyby současně nebyl i bojem za třídní osvobození celé společnosti.

Toto společenství zájmů, mající hluboké objektivní příčiny, spočívající svými kořeny v ekonomických podmínkách života proletariátu a ostatních lidových mas za kapitalismu, neobyčejně znásobuje síly proletariátu a umožňuje mu svrhnout moc vykořisťovatelů, aniž by musel čekat, až bude tvořit v zemi většinu obyvatelstva.

„Síla proletariátu v kterékoli kapitalistické zemi je nepoměrně větší než podíl proletariátu na celkovém počtu obyvatelstva. Je to proto, že proletariát ekonomicky ovládá centrum a nervstvo hospodářského systému kapitalismu, a také proto, že proletariát ekonomicky i politicky tlumočí skutečné zájmy ohromné většiny pracujících za kapitalismu.“⁶

Síla a revoluční schopnosti proletariátu se měří z tohoto hlediska stupněm jeho revolucionizujícího vlivu na ostatní neproletářské pracující vrstvy, stupněm jejich semknutosti kolem něho, stupněm ochoty těchto vrstev přijmout jeho hegemonii.

⁵ Lenin, V. I.: Spisy, sv. 17, SNPL 1957, str. 223—224.

Převést objektivní možnost seskupení neproletářských pracujících mas kolem proletariátu a pod jeho vedením ve skutečnost, to je úkolem revoluční proletářské strany, jejímž prostřednictvím se stává proletariát, jak již bylo uvedeno, politicky zralou společenskou třídou.

„Proletariát je skutečně revoluční, opravdu socialistický jednající třídou jen tehdy, vystupuje-li a počíná-li si jako předvoj všech pracujících a vykořisťovaných, jako jejich vůdce za svržení vykořisťovatelů...“⁷

Jde o to, aby revoluční proletářská strana vždy našla, vystihla stupeň spojení a podřízení zvláštních zájmů těch nebo oněch vrstev neproletářských pracujících mas všeobecným zájmům daného stupně osvobozenec-kého boje, aby našla to, co je společné těmto společenským složkám a dělnické třídě jako vedoucí síle, aby krok za krokem, stupeň po stupínku, za podpory spojenců, postupovala k svému konečnému cíli.

A to není jinak možné, než skloubením jejich třídních zájmů se zájmy dělnické třídy, se zájmy pokrokového vývoje společnosti, naleznutím toho, co dělnickou třídu jako socialistického činitele spojuje s těmito demokratickými složkami a dovoluje ji postupovat s nimi ruku v ruce dál, vpřed za splnění úkolů socialistických.

Nelze zapomínat, že jedinou socialistickou složkou kapitalistické společnosti je dělnická třída. Ostatní pracující vrstvy společnosti — patřící svým sociálně ekonomickým postavením do třídy maloburžoazie — jsou složkou demokratickou. Jako takové jsou pro zachování základu kapitalistické ekonomiky. Z toho vyplývá mimo jiné, že nemohou stát v čele osvobozenec-kého boje, nemohou jej řídit, ale pouze být spojenci proletariátu, který je nejen důsledným bojovníkem za socialismus, ale i nejdůslednějším bojovníkem za demokratismus.

Úkolem proletariátu je proto vést v tomto boji ostatní neproletářské pracující masy, jejichž revolučnost je brzděna různými zábranami (především vlastnickými) a jež nemohou bez pomoci proletariátu překročit rámec kapitalismu, neboť nejsou nositeli nového, pokrokovějšího způsobu výroby, než je kapitalistický.

Proletariát se také neujímá obrany zájmů maloburžoazní třídy s cílem zajistit jednou provždy její drobné podnikání, malovýrobu, ale s cílem postupně převýchovy této třídy drobných výrobců a soukromých vlastníků výrobních prostředků v třídu socialistické společnosti, s cílem zrušení malovýroby jako zaostalého výrobního způsobu, neslučitelného se socialismem.

Úkolem proletariátu vzhledem k maloburžoazii, a tím i k pracujícímu rolnictvu, jako svému spojenci v boji proti vykořisťování, je zastavit proces proletarizace této třídy, uspokojit její demokratické požadavky, a v podmínkách diktatury proletariátu ji postupně přeměnit, převychovat v socialistickou společenskou třídu.

Z třídního rozboru kapitalistické společnosti, z postavení a úlohy jednotlivých tříd a jejich vývojových tendencí je zřejmé, že osvobozenec-ký boj, má-li být úspěšný, je nemyslitelný bez získání neproletářských pracujících vrstev na stranu proletariátu, bez jejich zapojení do aktivní revoluční činnosti po boku proletariátu.

Důležitost spojenectví proletariátu s těmito vrstvami je dána jednak tím, že neproletářské pracující masy tvoří značnou část obyvatelstva,

a proto jejich spojení s proletariátem vytváří onu potřebnou početnou sílu nutnou k svržení buržoazie, a dále tím, že se vytváří bojové společenství všech pracujících, jejichž společným, jednotícím zájmem je boj proti kapitalistickému vykořisťování.

V podstatě jde o svazek dělnické třídy s další pracující třídou kapitalistické společnosti, o svazek s maloburžoazií, revolučně demokratickou silou, mající tendenci zachovat si sociálně ekonomické postavení malovýrobců, o svazek dvou nejpočetnějších tříd kapitalistické společnosti.

Výsledek revolučního boje proletariátu závisí především na tom, kdo získá na svou stranu tuto společenskou mezitřídou, zda buržoazie či proletariát.

Maloburžoazie, záloha buržoazie v buržoazních revolucích, v boji proti feudalismu, v době, kdy proletariát netvořil samostatnou politickou sílu, musí být získána za spojence proletariátu v buržoazně demokratické revoluci, v novodemokratické a socialistické revoluci, v historických podmínkách epochy imperialismu a epochy přechodu od kapitalismu k socialismu ve světovém měřítku.

Revoluční proletářská strana musí proto splnit v zájmu uskutečnění historického poslání dělnické třídy z tohoto hlediska především dva úkoly:

a) ztvárnit proletariát politicky ve třídu (tzn. učinit jej způsobilým vést politický boj, vystupovat jako samostatná politická síla);

b) získat pro proletariát spojence (tzn. vytvořit, organizovat bojové společenství proletariátu především s ostatními vykořisťovanými a utlačovanými masami a pak i s dalšími opozičními společenskými složkami za vedení proletariátu).

Cím širší je toto bojové společenství, tím je úspěšnější a rozvinutější i osvobozené hnutí lidu, tím důležitější je i hegemonie dělnické třídy v tomto hnutí, jehož politický a sociální základ tvoří svazek dělníků a rolníků.

Skuteční revolucionáři musí spolupracovat se všemi společenskými skupinami, které nějakým způsobem protestují proti kapitalistické skutečnosti. Tato spolupráce je nerozlučně spjata s kritikou jejich nedůsledností, omylů, s jejich postupným vylučováním z vlivu nepřátel dělnické třídy.

Při vytváření širokých třídních svazků se nesmí opomíjet diferenciace mezi spojenci. Poměr dělnické třídy k pracujícím neproletářským masám je kvalitativně odlišný od jejího poměru k vykořisťovatelským skupinám, které mohou rovněž být za určitých situací spojenci dělnické třídy, součástí bojového seskupení lidových mas.

Je třeba znovu připomenout, že vzhledem k masovosti pracujícího rolnictva jako součásti maloburžoazní třídy ve většině kapitalistických zemí, má boj proletariátu o získání spojenců své těžiště právě v boji o tyto rolnické masy.

Politika vytvoření a neustálého upevňování svazku dělníků a rolníků je jednou z nejdůležitějších podmínek úspěšně vedeného osvobozeného boje proletariátu.

Jedním z činitelů, majících rozhodující význam pro pevnost a akceschopnost dělnicko-rolnického svazku, je jednota dělnické třídy a její strany, vycházející z ideologických základů marxismu-leninismu.

Jednota strany, jednota dělnické třídy, jsou nezbytnou podmínkou bo-

jové jednoty dělnicko-rolnického svazku, jsou zárukou jeho účinných a úspěšných akcí.

Neshody v zásadních otázkách uvnitř strany a všechny ostatní jevy narušující její jednotu a tím i jednotu dělnické třídy a přinášející sebou nebezpečí rozkolu v řadách strany a dělnické třídy, jsou vždy — jak ukazují historické zkušenosti revolučních dělnických a komunistických stran — vážným nebezpečím pro samotnou existenci svazku.

Jednoty strany a dělnické třídy se dosahuje bojem proti všem projevům oportunistu v řadách strany a dělnické třídy, v boji proti frakcím a opozičním skupinám, v boji proti maloburžoazním stranám a organizacím snažících se desorientovat pracující masy pod různými „socialistickými a revolučními“ hesly, ale ve skutečnosti zrazující věc pracujících mas, lidu.

Střežit jednotu strany a dělnické třídy znamená tedy chránit i svazek, jehož iniciátorem a organizátorem je právě strana a hegemone dělnická třída.

Upevňovat a rozvíjet svazek znamená mimo jiné prosazovat hegemonii dělnické třídy v revolučním hnutí a myšlenka hegemonie proletariátu v osvobozeneckém hnutí je základem marxisticko-leninské teorie tříd a třídního boje.

Hegemonie dělnické třídy uskutečňovaná prostřednictvím marxisticko-leninské strany, střežící čistotu revolučního učení dělnické třídy, kritické k vlastním nedostatkům, je jedním z dalších činitelů, kteří mají neobyčejný význam pro pevnost dělnicko-rolnického svazku, pro splnění jeho poslání.

Bez hegemonie proletariátu je revoluční svazek pracujících mas nemyslitelný. Jen proletariát, jako nejpokrokovější třída společnosti, je schopen vyjádřit prostřednictvím své revoluční strany skutečné a základní zájmy všech pracujících jak za kapitalismu, tak i po svržení panství kapitálu. Jeho zájmy jsou v souladu se zákonitou vývojovou tendencí společnosti.

Hegemonie proletariátu v osvobozeneckém boji nevzniká pochopitelně automaticky, samočinně, ale její vytváření, rozvíjení a upevňování je složitým, rozporuplným procesem, procesem řešení třídních rozporů antagonistického i neantagonistického charakteru. Představuje základní vztah v bojovém společenství prosazovaný proletariátem vůči spojencům.

Hegemonii proletariátu v osvobozeneckém boji pracujících a vykořisťovaných mas nelze nadekretovat. Hegemonie proletariátu se vytváří, rozvíjí a upevňuje v boji, ve společných akcích zúčastněných tříd a vrstev. Je nemyslitelná bez pevné jednoty samotné dělnické třídy a její strany, bez autority dělnické třídy v masách spojenců, vydobyté ve společném zápase za lepší zítřek všech pracujících.

Mezi hegemonií proletariátu a svazkem proletariátu s pracujícími masami vůbec a s pracujícím rolnictvem zvláště existuje dialektický vztah. Hegemonie proletariátu není možná bez svazku, bez spojenců, vůči nimž je uplatňována, a svazek, skutečně revoluční svazek, je podmíněn hegemonií proletariátu. Hegemonie proletariátu dělá ze svazku skutečně revoluční, akceschopnou společenskou sílu. Je zárukou toho, že svazek splní své historické poslání. Nejde tedy o vytvoření jakéhokoli svazku, ale o takový svazek, v němž vedoucí úlohu má dělnická třída, o svazek zaměřený

k boji proti vykořisťování a útlaku, na důsledné splnění úkolů demokratického a socialistického charakteru.

Hegemonie proletariátu není uskutečnitelná bez hledání a nalezení toho, co spojuje proletariát s ostatními pracujícími masami. Stejně však je neuskutečnitelná bez vytyčení toho, co rozděluje proletariát a ostatní pracující masy od vykořisťovatelských složek. Předpokládá vzájemnou důvěru, prohlubování této vzájemné důvěry zejména na základě uplatňování jedné z hlavních taktických pouček marxismu-leninismu, která říká, že vést masy znamená přesvědčovat masy na základě jejich vlastních zkušeností o správnosti politiky strany, dělnické třídy.

Hegemonie proletariátu je závislá na nesmiřitelném třídním boji proti všem politickým stranám, organizacím, vyjadřujícím zájmy vykořisťovatelů. Tato nesmiřitelnost nikterak nevyklučuje, ale naopak předpokládá uplatňování pružné politiky, taktiky vůči různým kolísavým skupinám a žvlům, respektování sociálního rozvrstvení samotného rolnictva, aby bylo dosaženo co nejširšího spojení vytvářeného dělnickou třídou a co největší izolace třídního nepřitele.

Vymanění základních pracujících mas rolnictva z vlivu buržoazie patří k nejdůležitějším, permanentním úkolům marxistické strany, která ve svém programu, jehož nedílnou součástí je i agrární program, stanoví poměr dělnického hnutí k rolnické otázce, určuje vůdčí principy politiky dělnické třídy v agrární otázce.

Ke splnění tohoto úkolu je třeba, aby revoluční proletářská strana chápala význam spojení dělnické třídy s rolnictvem, aby si plně uvědomila nutnost překonání kolísavosti většiny rolnictva, způsobené jeho sociálně ekonomickým postavením, politickou zaostalostí a vlivem buržoazních a maloburžoazních stran v procesu třídního boje.

Strana dělnické třídy musí bojovat proti všem projevům sektářství, proti názoru, že mezi zájmy proletariátu a zájmy rolnictva je základní protiklad, že rolnictvo nemůže být získáno pro revoluční boj, musí bojovat proti podceňování boje vedeného na obranu zájmů rolnictva, pomocí něhož mohou být získány rolnické masy pro socialistickou revoluci.

Překonání oportunismu v rolnické otázce, spočívající zejména v podceňování vedoucí úlohy proletariátu vůči rolnictvu, v zastírání třídní diferenciace vesnice, v opomíjení argumentu, že vyřešit potřeby malorolnictva nelze v rámci kapitalismu — je nezbytným ideovým předpokladem vytváření a upevnování revolučního svazku dělníků a rolníků jako nezbytné podmínky ke svržení kapitalistického panství.

Získat rolnictvo za spojence předpokládá tedy i boj dělnické třídy za zájmy rolnictva, předpokládá boj vedený takovým způsobem, aby rolníci pochopili, že jen ve svazku s dělnickou třídou, revolučním bojem, může být skončováno se stávajícími sociálními poměry, které vedou zcela zákonitě k jejich zbídačování, proletarizaci. Taktika dělnické třídy, marxisticko-leninské strany, musí být zaměřena tak, aby boj za denní požadavky rolnictva byl organicky spojován s bojem za všeobecné politické požadavky, aby zbavoval rolnické masy různých reformistických iluzí o možnosti řešení rolnické otázky v jejich prospěch v rámci buržoazního třídního panství.

„Je povinností naší strany objasňovat rolníkům vždy a všude naprostou

beznadějnost jejich postavení, pokud vládne kapitalismus, naprostou nemožnost udržet jejich parcelové vlastnictví jako takové, naprostou jistotu, že kapitalistická velkovýroba se převalí přes jejich mocnou zastaralou malovýrobu jako vlak přes trakař.⁸

Vytyčovaná všeobecná hesla musí neustále rolníkům připomínat zásadní rozpor jejich zájmů se zájmy kapitálu, to na jedné straně, a na druhé straně musí připomínat společenství dělnicko-rolnického svazku v boji proti vykořisťování, musí upevňovat jejich svazek s proletariátem.

Rolníci musí být své většíně přesvědčeni o tom, že před proletarizací, která je jejich nezbytným údělem za kapitalismu, mohou být zachráněni pouze sociální revolucí, jež vyvlastní vyvlastňovatele, vrátí výrobní prostředky do rukou pracujícího lidu a dá i rolníkovi to, co mu kapitál vzal — půdu.

Jen takovým způsobem se uvolní obrovská revoluční energie skrytá v rolnictvu, rozvíjející se prostřednictvím dělnicko-rolnického svazku.

Rozhodující význam pro pevnost dělnicko-rolnického svazku, jeho akceschopnost, mají tedy tyto činitele:

- a) jednota dělnické třídy a její strany;
- b) hegemonie dělnické třídy uskutečňovaná prostřednictvím marxisticko-leninské strany, střežící čistotu revolučního učení dělnické třídy, kritické k vlastním nedostatkům;
- c) vytvoření vhodné základny pro vzájemnou spolupráci a boj proti společnému nepříteli;
- d) pružnost v politickém vedení, umění uzavírat kompromisy a dohody, dělat ústupky vůči spojencům;
- e) důsledný boj proti všem projevům sektářství, oportunistu vůbec.

Respektováním a prosazováním těchto činitelů mohla naše komunistická strana vytvořit v naší zemi bojové společenství dělníků a rolníků, které svedlo vítězný boj s buržoazií, položilo ve spolupráci s ostatními pracujícími základy socialismu a přistoupilo pod jejím vedením k budování rozvinuté socialistické společnosti.

Použitá literatura:

- Lenin, V. I.: Projev k delegátům výborů vesnické chudiny, Spisy, sv. 28, SNTL 1964, str. 175—176.
- Marx, K.—Engels, B.: Postavení dělnické třídy v Anglii, Spisy, sv. 2, SNPL 1957, str. 240.
- Marx, K.—Engels, B.: Svatá rodina aneb kritika kritické kritiky, Spisy, sv. 2, SNPL 1957, str. 51.
- Lenin, V. I.: Reformismus v ruské sociální demokracii, Spisy, sv. 17, SNPL 1957, str. 223—224.
- Lenin, V. I.: Volby do Ústavodárného shromáždění a diktatura proletariátu, Spisy, sv. 30, SNPL 1955, str. 275.
- Lenin, V. I.: Předběžný náčrt tezí o agrární otázce, Spisy, sv. 31, SNPL 1955, str. 148.
- Marx, K.—Engels, B.: Rolnická otázka ve Francii a v Německu, Vybrané spisy, sv. II, Svoboda 1950, str. 458.

⁸ Marx, K., Engels, B.: Vybrané spisy, sv. II, Svoboda 1950, str. 458.

ЗАДАЧА МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКОЙ ПАРТИИ В ПРОЦЕССЕ РЕВОЛЮЦИОННОЙ СВЯЗИ РАБОЧИХ И КРЕСТЬЯН

Союз рабочего класса и крестьянства, ядро боевого содружества народных масс, руководимых рабочим классом, представляет собой закономерное общественное явление, зарождающееся на определенной ступени развития классовой борьбы в условиях капитализма; он служит орудием освободительного движения пролетариата.

Этот союз не складывается автоматически, стихийно, он является результатом политически воспитывающей и организационной деятельности субъективного фактора — марксистско-ленинской партии. Партия превращает объективную возможность союза рабочего класса и крестьянства в действительный, настоящий союз.

Решающее значение для создания союза, его упрочнения и способности к активным действиям имеют следующие факторы:

- а) единство рабочего класса и его партии,
- б) гегемния рабочего класса, которая осуществляется посредством марксистско-ленинской партии, берегущей чистоту революционного учения рабочего класса и критически относящейся к собственным недостаткам,
- в) создание благоприятных условий — базиса для тесного сотрудничества и борьбы против общего врага,
- г) гибкость политического руководства, умение достичь соглашения и пойти на компромисс и уступки союзниками,
- д) последовательная борьба со всякими проявлениями сектанства и оппортунизма вообще.

Путем соблюдения и постепенного введения в жизнь указанных факторов коммунистическая партия смогла создать в нашей стране боевой союз рабочего класса и крестьянства, который, добившись победы над буржуазией, в сотрудничестве с остальными трудящимися продолжил путь и положил начало социализму и под руководством партии приступил к строительству развитого социалистического общества.